

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง: การพัฒนาระบบและกลไกจัดการเรียนรู้ของครู กศน. โดยใช้ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ นำสู่การพัฒนาอาชีพชุมชน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัย: นายมานอช งามจิตร

ปี พ.ศ. 2562

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. เพื่อการพัฒนาอาชีพชุมชน (2) การพัฒนาระบบและกลไกการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. เพื่อพัฒนาอาชีพชุมชน และ (3) ประเมินคุณภาพระบบและกลไกการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. เพื่อพัฒนาอาชีพชุมชน พื้นที่ศึกษาและจัดการเรียนรู้โดยใช้ศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 แห่ง คือ บ้านคลองสะทอน บ้านน้ำซับ บ้านห้วยพรหม บ้านบุไทร และบ้านหนองไม้สัก กลุ่มเป้าหมาย คือ ครู กศน. ครูผู้สอน และผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่อง รวมจำนวน 145 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนมีปัญหาการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ต้องการสืบทอดต่อยอดพัฒนาอาชีพด้วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิต ขาดการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี ครู กศน. มีสภาพปัญหาการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ที่มีกิจกรรมหลากหลายประเภท และจัดการเรียนรู้แบบแยกส่วน ขาดการเชื่อมโยงทุกประเภท คือ การศึกษาพัฒนาอาชีพ การศึกษาพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาพัฒนาสังคมและชุมชน รวมทั้งการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปัญหาของครู กศน. ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยาการงบประมาณ และระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม จึงทำให้ไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ผลตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

2. การพัฒนาระบบและกลไกจัดการเรียนรู้ ของครู กศน. เพื่อพัฒนาอาชีพชุมชนโดยใช้ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงระบบ (System Model) และหลักทฤษฎีการจัดกระบวนการเรียนรู้ของบลูม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาระบบและกลไกจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การกำหนดผลที่ต้องการให้เกิดหรือผลผลิต (Output) กระบวนการ (Process) ปัจจัยนำเข้า (Input) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และ ข้อมูลผลกระทบ (Impact) โดยมีกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงานที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาบริบทชุมชน วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและครู กศน. 2) พัฒนาคู กศน. เพื่อจัดการเรียนรู้ 3) จัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพชุมชน 4) จัดการกระบวนการเรียนรู้ 5) ติดตามประเมินผล (การถอดบทเรียน การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ การสะท้อนผลการเรียนรู้ ปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ ถ่ายทอดและขยายผล)

ผลวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. อันเนื่องมาจากการพัฒนาระบบ และกลไกจัดการเรียนรู้ของครู กศน. โดยใช้ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยรวมพบว่า ครู กศน.มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.72) รองลงมา คือ ด้านการดำเนินงานของครู กศน. (ค่าเฉลี่ย 4.69) และ ด้านการวัดผลและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 4.58)

3. ผลการประเมินคุณภาพระบบและกลไกจัดการเรียนรู้ของครู กศน.เพื่อพัฒนาอาชีพชุมชนโดยใช้ ศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ พบว่า ระบบและกลไกจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.63 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกข้อ ซึ่ง 3 อันดับแรก คือ ระบบและกลไกจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน มีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.91) รองลงมาคือ ศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ มีความเหมาะสมที่นำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (ค่าเฉลี่ย 4.91) วิธีการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 วิธี คือ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การปฏิบัติ การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.83) จึงสรุปได้ว่า ระบบและกลไกจัดการเรียนรู้ี้ มีคุณภาพสามารถนำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพชุมชนได้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีผลที่เกิดขึ้นกับ ครู กศน. และผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 ผลที่เกิดกับครู กศน. พบว่า ครู กศน.มีแนวทางการจัดการศึกษาต่อเรื่องที่เชื่อมโยง กิจกรรมทุกประเภท ได้แก่ การศึกษาพัฒนาอาชีพ การศึกษาพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาพัฒนาสังคมและชุมชน รวมทั้งการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวทางวิธีจัดเรียนรู้ของครู กศน. ร่วมจัดกับครูผู้สอน ชุมชน มีความรู้และทักษะในการจัดทำแนวทางจัดการเรียนรู้, เนื้อหา หลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การติดตามประเมินผลโดยใช้ศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่นำไปสู่การพัฒนาอาชีพชุมชน

3.2 ผลที่เกิดกับครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ วิทยากร) มีความรู้และสามารถในการจัดการเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ โดยมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับ ครู กศน. ด้วยการให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ผูกปฏิบัติ เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้ง 4 หลักสูตร คือ เศรษฐกิจชุมชน พัฒนาอาชีพชุมชน การดำรงชีวิตแบบพอเพียง และเครือข่ายชุมชน ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพ

3.3 ผลที่เกิดกับผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีความรู้สามารถนำไป สืบทอด ต่อยอดพัฒนาอาชีพ และเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่าย รวมทั้งศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ได้ ผู้เรียนเห็นว่าระบบมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยวิธีจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 วิธี คือ การปฏิบัติ การศึกษาค้นคว้า การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมและหลักสูตรการจัดการกระบวนการเรียนรู้มีความเหมาะสม การรวมกลุ่มในการพัฒนาอาชีพ สามารถนำมาใช้พัฒนาอาชีพตนเองและชุมชนได้